

Lainvalmisteluosasto

OM 145/43/2017

10.8.2017

Ympäristöministeriölle
(kirjaamo@ym.fi)

Viite: Lausuntopyyntö 20.6.2017 (YM14/400/2017, YM024:00/2016)

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta

1 Johdanto

Ympäristöministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta.

Oikeusministeriö toteaa, että se ottaa esitykseen kantaa rangaistussäännösten osalta ja lausuu niistä seuraavaa.

2 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Perustuslain 8 §:ssä vahvistettu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sisältää vaatimuksen sääntelyn täsmällisyydestä. Sen mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa (ks. esim. PeVL 16/2013 vp ja 26/2002 vp).

Jos rangaistavan käyttäytymisen kuvaus sisältyy muualle kuin varsinaiseen rangaistussäännökseen (ns. blankorangaistussäännös), (1) tulee rangaistussäännökseen liittyvien valtuutusketjujen olla täsmälliset, (2) tekojen rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset on kirjoitettava rangaistussäännöksiltä vaadittavalla tarkkuudella, (3) nämä säännökset käsittävästi normistosta on käytävä ilmi niiden rikkomisen rangaistavuus ja (4) rangaistussäännöksessä tulee olla jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitettusta teosta (ks. blankorangaistussäännöksistä ja avoimista tunnusmerkistöistä esim. PeVM 25/1994 vp, PeVL 4/1997 vp, PeVL 40/2002 vp, s. 7, PeVL 48/2002 vp, s. 3/II, PeVL 58/2010 vp, s. 3/II, PeVL 16/2013 vp, s. 4/I ja PeVL 6/2014 vp, s. 3/I).

\\ohna01\Data\OM92xx\LAVO\RPY\HENKILÖT\Hinkkanen\Lausunnot\ym_jatelaki.docx

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

3 Viittaukset elohopea-asetukseen (147.2 § 19 k)

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että 147 §:n 2 momentin 19 kohdan säännöksessä viitataan elohopea-asetuksen 8 artiklan 1 ja 2 kohdan kieltoihin, "jotka koskevat uusia lisättyä elohopeaa sisältäviä tuotteita ja uusia valmistusprosesseja". Onko tarkoituksena, että viittaus elohopea-asetukseen koskee tältä(kin) osin vain jäte-elohopeaa, kuten rangaistus-säännöksen sijainti jätelaissa antaisi aiheutta olettaa?

Jos on, oikeusministeriö ehdottaa että säännös rajataan selvästi koskemaan vain elohopeajätettä (esim. "19) rikkoo jätteeksi katsottavaa elohopeaa koskevaa elohopea-asetuksen — —"). Jos tarkoituksena on sitä vastoin kieltää säännöksellä kaikki 8 artiklan 1 ja 2 kohdan rikkomisen, on rangaistussäännöksen paikkaa kansallisessa lainsäädännössä syytä vielä harkita (kuuluuko sääntely jätelakiin?). Tarkoitus tulisi myös tuoda perusteluissa nimenomaisesti esiin.

Säännöksessä on joka tapauksessa syytä mainita 8 artiklassa kielletyt teko-tavat eli valmistaminen, markkinoille saattaminen ja valmistusprosessin käyttäminen. Samoin on syytä täydentää perusteluja. Tältä osin ei ole kysymys teknisestä muutoksesta (s. 20).

Säännöksen "ja"-sanat tulee lisäksi korvata "tai"-sanoilla ("3 tai 4 artiklan mukaista", "1 tai 2 kohdan" jne.). Säännöksellä ei tarkoitettane, että rangaistavuuden edellytyksenä olisi esimerkiksi elohopea-asetuksen 3 ja 4 artiklan rikkomisen samanaikaisesti, vaan että toisenkin näistä rikkomisen on rangaistavaa. Säännös on myös samasta syystä aiheutta kirjoittaa yksikömuotoon ("kieltoja" -> "kieltoa", "säännöksiä" -> "säännöstä").

Elohopea-asetuksen 14 artiklaa koskeva viittaus on syytä tarkentaa koskemaan artiklan 4 kohtaa, joka koskee tietojen toimittamista viranomaisille.

Säännös voisi siten kuulua esimerkiksi seuraavasti:

19) rikkoo jätteeksi katsottavaa elohopeaa koskevaa elohopea-asetuksen 3 tai 4 artiklassa säädettyä vienti- tai tuontirajoitusta, 8 artiklan 1 kohdassa säädettyä kieltoa valmistaa tai saattaa markkinoille lisättyä elohopeaa sisältäviä tuotteita tai 2 kohdassa säädettyä kieltoa käyttää uutta valmistusprosessia tai 11 artiklan tai 13 artiklan 1 tai 3 kohdan säännöstä jätteen sijoittamisesta tai varastoinnista taikka laiminlyö 8 artiklan 3 kohdan, 12 artiklan tai 14 artiklan 4 kohdan mukaisen jätteitä koskevien tietojen toimittamisvelvollisuuden taikka

4 Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti (147.2 § 20 k)

Lakiehdotuksen 147 §:n 2 momentin 20 kohdassa ehdotetaan rangaistavaksi 44 §:n 3 momentin mukaisen jätteen kuljettajan tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta.

Oikeusministeriö toteaa, että siltä osin kuin jätteen kuljettajana toimii kunta tai 43 §:ssä tarkoitettu kuntien omistama yhtiö, julkiseen hallinto-tehtävään liittyvä laiminlyönti on jo nykyisin rangaistavaa esimerkiksi virkavelvollisuuden rikkomisena (RL 40:9) tai tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena (RL 40:10). Jätelain 43 §:n 2 momentin mukaan kuntien omistaman yhtiön henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta sen hoitaessa pykälän 1 momentissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä (mm. jätteen vastaanotto ja kuljetus).

Toisaalta jätelain esitöissä katsotaan, että yksittäisen operatiivisen velvoitteen hoitamista kuten jätteen kuljettamista ei sellaisenaan ole tarkoituksenmukaista pitää julkisena hallintotehtävänä (HE 199/2010 vp, säätämisjärjestysperustelut) ja että 43 §:ssä tarkoitettu yhtiö voi hoitaa sille siirretyt tehtävät hankkimalla ne yksittäisiltä yrittäjiltä, kuten jätteenkuljetuksen osalta on käytännössä tehty (43 §:n yksityiskohtaiset perustelut). Ehdotettu erilliskriminalisointi täydentäisi näin ollen sääntelyä siltä osin kuin kuljetuksesta vastaisi esimerkiksi ulkopuolinen yrittäjä.

Rangaistussäännösten suhteeseen olisi syytä selvyiden vuoksi viitata esityksen perusteluissa.

5 Muut huomiot

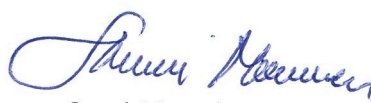
Jätelain 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa "1 momentin 3 kohtaa" po. "4 momenttia" (s. 16).

6 Lopuksi

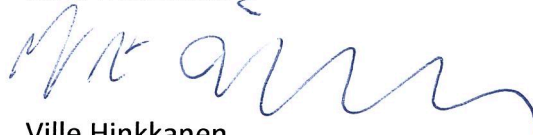
Oikeusministeriö muistuttaa Lausuntopalvelu.fi-sivustosta ja suosittelee, että myös ympäristöministeriö käyttäisi palvelua lausuntoja vastaisuudessa pyytäessään.

Lisätietoja lausunnosta antaa lainsäädäntöneuvos Ville Hinkkanen, puh. 02951 50165, ville.hinkkanen@om.fi.

Ylijohtaja

Sami Manninen

Lainsäädäntöneuvos

Ville Hinkkanen